

บทที่ 3

แนวคิดการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

3.1 แนวคิดการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

ต้นกำเนิดของแนวคิดการขับออกจากตำแหน่งหรือการอิมพีชเมนต์(Impeachment) โดยแท้จริงแล้วมีจุดกำเนิดที่ประเทศอังกฤษ และได้แพร่หลายไป ยังประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกาซึ่งส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าสหรัฐอเมริกาเป็นต้นกำเนิดของการอิมพีชเมนต์ (Impeachment) เนื่องจากมีการกล่าวถึงกระบวนการนี้กันมากในสหรัฐอเมริกา ที่สำคัญ สหรัฐอเมริกามีคดีที่อื้อฉาวและโด่งดังไปทั่วโลก โดยเฉพาะคดีที่ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ถูกกระบวนการอิมพีชเมนต์เสียเอง ในทางกลับกันประเทศอังกฤษกลับไม่ค่อยมีข่าวเกี่ยวกับ กระบวนการขับออกจากตำแหน่ง โดยวิธีการอิมพีชเมนต์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment)ตาม วิวัฒนาการแล้ว พบว่าแต่เดิมใช้เป็นกระบวนการกล่าวหาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ โดยเป็นการ กล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิด หรือบางกรณีใช้กล่าวหาประชาชนที่ร่วมกันทำผิดกับ เจ้าหน้าที่ (private citizens) ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น ต่อมาในช่วงภายหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 แนวคิดดังกล่าวได้ขยายแนวความคิดอย่างกว้างขวาง ดังนั้นการขับออกจาก ตำแหน่ง (Impeachment) อาจจะเป็นวิธีการใช้โดยฝ่ายบริหาร (executive body) เช่น ใน ประเทศจีน(ควบคุมโดยสภาหรือ Control yuan)หรือทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น ประเทศคิวบา(กำหนดให้ที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีอาจจะฟ้องร้องประธานาธิบดี หรือรัฐมนตรี ในความผิดอาญาต่อรัฐ)¹

การขับออกจากตำแหน่งหรือการอิมพีชเมนต์(Impeachment) ในทางกฎหมายคือ “การฟ้องร้อง” เท่านั้น ส่วนนำไปใช้ในกระบวนการพิจารณาตามข้อกล่าวหา ได้มีการนำไปใช้ใน รูปแบบที่แตกต่างกัน เช่นประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา อำนาจพิจารณาขึ้นกับฝ่ายนิติบัญญัติ หรือรูปแบบการพิจารณาโดยศาลเช่นประเทศฝรั่งเศส เบลเยียม อิตาลีและอินเดีย แม้ว่าประเทศ

¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, “ระบบการตรวจสอบทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” (รายงานการวิจัยเพื่อการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการเมืองไทยเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนา ประชาธิปไตย, 2538), น.81

ส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบระบบอิมพีชเมนต์(Impeachment) สำหรับการถอดถอนเจ้าหน้าที่รัฐ(civil officials) ที่รวมถึงประมุขของรัฐ รัฐมนตรีและผู้พิพากษา แต่ก็มีบางประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ได้ประยุกต์ใช้กับ สมาชิกสภาสามัญ (Commoners) ในข้อหาทreason) และความผิดทางอาญาชั้นสูง(High Crime and misdemeanors)² รวมถึงบรรดาพวขุนนาง(Peers)หรือรัฐมนตรีทุกชั้นทุกตำแหน่งที่ถูกกล่าวหากระทำผิดอาญา โดยสภาสามัญ (the House of Common)เป็นผู้ริเริ่มการกล่าวหาความผิดต่อที่ประชุมสภาสามัญ เพื่อพิจารณามูลความผิดตามที่มีการกล่าวหาเพื่อส่งเรื่องต่อไปให้สภาขุนนาง(the House of Lords) ซึ่งเป็นศาลสูงสุดพิจารณาตัดสินต่อไป

3.2 ความหมายของการอิมพีชเมนต์(Impeachment)

ระบบอิมพีชเมนต์(Impeachment) หมายถึง การไต่สวนเพื่อการถอดถอนโดยเป็นกระบวนการซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติใช้เพื่อการควบคุมการบริหารและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งการบริหารระดับสูง³ หรือการฟ้องร้อง การกล่าวโทษเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารชั้นสูงของรัฐบาลโดยสภาผู้แทนราษฎรโดยสภาสูง⁴ หรืออาจหมายถึง กลไกที่ใช้ในควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้พ้นจากตำแหน่งก่อนเวลาอันสมควร เนื่องจากปล่อยให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อไปจะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือภัยอันตรายต่อประเทศชาติและประชาชน⁵

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่าระบบอิมพีชเมนต์หมายถึง การฟ้องร้อง การกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงโดยใช้กระบวนการทางการเมืองหรือกระบวนการทางตุลาการ

² คำว่า “Crime and misdemeanors” ใช้คู่กันหมายถึงการละเมิดกฎหมาย public law ที่มีโทษทางอาญาเป็นสำนวนที่ใช้มากกว่า400ปี โดยใช้ครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษในการกล่าวหาราชเลขาธิการ ชื่อ Michael de la Pole Earl of Suffolk ในปี 1389

³ นิยม รัฐอมฤตและคณะ, กระบวนการไต่สวนและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูง:ในอำนาจหน้าที่ ป.ป.ช. พิมพ์ครั้งที่ 1(กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์, 2549), น.49.

⁴ วิทย์ เทียงบุญธรรม, พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น 2541),น.442.

⁵ นันวัฒน์ บรมานันท์,“วิธีการถอดถอนจากตำแหน่ง,” ปฏิรูปการเมือง-กระจายอำนาจ น.5 (กรกฎาคม 2542)

เพื่อให้บุคคลที่ถูกกล่าวหาพ้นออกจากตำแหน่ง ซึ่งระบบดังกล่าวมีลักษณะสำคัญ คือ การขับออกหรือไล่ออก ดังนั้นเพื่อความเข้าใจในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนจะขอใช้คำว่า “การขับออกจากตำแหน่ง” แทนคำว่า “อิมพีชเมนต์” (Impeachment)

3.3 ขั้นตอนและกระบวนการขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment)ในประเทศต่างๆ

จากการศึกษาแนวคิดของกระบวนการขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment)ในประเทศต่างๆ ซึ่งมักนิยมเรียกวิธีนี้ว่า “อิมพีชเมนต์”(Impeachment) โดยในแต่ละประเทศต่างมีกระบวนการและวิธีการในระบบดังกล่าวที่แตกต่างกันทั้งในแง่บทบัญญัติแห่งกฎหมายและวิธีการปฏิบัติ ดังนั้นผู้เขียนจึงขอสรุปวิธีการและขั้นตอนของการขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment)ในแต่ละประเทศที่สำคัญๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.3.1 การขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ในประเทศสหราชอาณาจักร(อังกฤษ)

ประเทศอังกฤษถือได้ว่าเป็นแม่แบบของการปกครองในระบบรัฐสภาซึ่งได้รับการยอมรับกันทั่วโลก ซึ่งหากพิจารณาถึงวิวัฒนาการการปกครองในระบบรัฐสภาของประเทศอังกฤษ พบว่า รัฐสภาอังกฤษได้มีการสร้างระบบกลไกการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจขึ้นมาวิธีหนึ่งซึ่งเรียกว่า “การขับออกจากตำแหน่ง” หรือ “อิมพีชเมนต์” (Impeachment) มาอย่างยาวนานแล้ว เนื่องจากในอดีตรัฐสภาอังกฤษพยายามแสวงหาหนทางจำกัดอำนาจกษัตริย์ เนื่องจากกษัตริย์ของประเทศอังกฤษมีอำนาจมากในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ใดก็ได้เพื่อเข้าทำหน้าที่บริหารประเทศ ระบบอิมพีชเมนต์จึงถือเป็นอาวุธสำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองรองมาจากสงครามทางการเมือง(Civil War) และมีบทบาทในการต่อสู้ระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภา เพื่อสร้างรัฐบาลที่มีความรับผิดชอบและแก้ไขความไม่สมดุลทางการเมืองที่เกิดขึ้น⁶ โดยรัฐสภาอังกฤษมีอำนาจบังคับใช้และได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับสภาขุนนางและสภาสมาชิกที่ต้องปฏิบัติตาม ด้วยเหตุดังกล่าวดังนั้นประเทศอังกฤษจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ให้กำเนิดระบบอิมพีชเมนต์(Impeachment)เป็นแห่งแรกของโลก และถือได้ว่าเป็นแบบฉบับของระบบการขับออกจากตำแหน่งที่เรียกว่า “อิมพีชเมนต์” ในประเทศต่างๆทั่วโลกโดยเจตนารมณ์ของสร้างระบบการขับออกจากตำแหน่งขึ้นมาก็เพื่อใช้เป็น

⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1* น.19

กระบวนการกล่าวหาบุคคลที่ใช้อำนาจไปในทางทุจริตประพฤติดมิชอบ หรือกระทำการขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ

1) ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการการขับออกจากตำแหน่ง

1.1) ผู้ถูกกล่าวหา ได้แก่ ขุนนาง (Peers) หรือสมาชิกสภาสามัญ (Commoners) รัฐมนตรีทุกชั้นทุกตำแหน่งที่ถูกกล่าวหากระทำผิดอาญา สำหรับผู้พิพากษาอังกฤษนั้น ตั้งแต่มีการประกาศใช้ the Act of Settlement 1701 ซึ่งรับรองความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจถูกถอดถอนได้ เว้นแต่จะประพฤติดมิชอบ (misconduct)

1.2) ผู้กล่าวหา ได้แก่ สภาสามัญ (the House of Commons) เป็นผู้ริเริ่มการกล่าวหาความผิดต่อที่ประชุมสภาสามัญ เพื่อพิจารณามีมูลความผิดตามที่มีการกล่าวหา เพื่อเป็นเหตุการฟ้องร้อง และพิจารณาในชั้นสภาขุนนางต่อไป

1.3) ผู้สอบสวนและตัดสิน ได้แก่ สภาขุนนาง (the House of Lords) เป็นผู้มีอำนาจสอบสวนว่า มีการกระทำความผิดตามที่สภาสามัญกล่าวหาหรือไม่ และทำหน้าที่ตัดสินว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิดหรือไม่ ซึ่งสภาขุนนางถือเป็นศาลสูงสุดตามรัฐธรรมนูญของประเทศอังกฤษ

2) กระบวนการพิจารณา

การที่จะเริ่มวิธีการของกระบวนการขับออกจากตำแหน่งได้นั้น จะต้องมีการกล่าวหาที่เป็นความผิดที่รัฐสภากำหนดไว้เท่านั้น

2.1) เหตุที่กล่าวหา ความผิดที่จะเป็นเหตุกล่าวหา ไม่ได้จำกัดแต่ความผิดอาญาเท่านั้น ยังได้ขยายขอบเขตความผิดที่มีได้มีรากฐานมาจากกฎหมายอาญาทั่วไป เพียงนำความเสียหายมาสู่ประเทศก็สามารถฟ้องร้องได้เช่น เปิดเผยความลับทางราชการ การทรยศต่อชาติ การรับสินบน หรือความผิดอาญาชั้นสูงซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยมิชอบ การละเลยต่อหน้าที่ การคอร์รัปชัน และมีพฤติกรรมอันไม่น่าเชื่อถือ

2.2) การกล่าวหา การดำเนินกระบวนการพิจารณาตามระบบอิมพีชเมนต์ เป็นการกล่าวหาซึ่งเป็นขั้นตอนแรกๆ ที่เริ่มพิจารณา ที่รัฐสภากำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภาสามัญ (the House of Commons) เป็นผู้กล่าวหาในความผิดที่ปรากฏตามเหตุที่กล่าวหาโดยสมาชิกสามัญ จากนั้นที่ประชุมสภาสามัญจะแต่งตั้งคณะกรรมการ (Committee) เพื่อทำการสืบสวนข้อเท็จจริงตามความผิดที่กล่าวหา หากคณะกรรมการเห็นว่าคดีมีมูลที่ฟ้องร้องต่อไปได้ จะเขียนคำฟ้อง

เป็นข้อ ๆ เรียกว่า the Articles of impeachment ในชั้นสภาขุนนาง เพื่อพิจารณาและตัดสินต่อไป

2.3) การพิจารณาและการตัดสิน การพิจารณาในชั้นสอบสวนและตัดสินได้ถูกกำหนดโดยรัฐสภาให้เป็นหน้าที่ของสภาขุนนาง(the House of Lords) และถูกจัดขึ้นในสถานที่ที่เรียกว่า “เวสต์มินสเตอร์ ฮอลล์” (Wesminster Hall) การพิจารณาในชั้นสอบสวนและตัดสินของสภาขุนนางมีความเป็นอิสระไม่อยู่ใต้อิทธิพลใด การดำเนินกระบวนการพิจารณาเหมือนศาลยุติธรรมเปิดโอกาสให้คู่ความ 2 ฝ่าย เข้ามาแถลงข้อเท็จจริง

การวินิจฉัยคดีสภาขุนนางจะพิจารณาแยกแต่ละบท และจะลงมติแต่ละบทที่กล่าวหาว่ามีความผิดหรือไม่ผิด ถ้าปรากฏว่าไม่มีความผิดต้องยกเลิกกระบวนการขับออกจากตำแหน่ง หากปรากฏว่ามีความผิดสภาสามัญจะให้สภาขุนนางตัดสินลงโทษ ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสามารถคัดค้านคำตัดสินได้

2.4) ผลการตัดสิน หากผลคำตัดสินที่มาจากการลงมติของสภาขุนนางว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิดตามข้อกล่าวหาจริง ผู้นั้นต้องถูกตัดสินให้พ้นจากตำแหน่ง และอาจได้รับโทษทางอาญา เช่น ถูกปรับ ริบทรัพย์ จำคุก รวมไปถึงการประหารชีวิต ซึ่งในอดีตกษัตริย์ของอังกฤษสามารถอภัยโทษได้ จึงทำให้รัฐมนตรีผู้ถูกกล่าวหาบางคนไม่ต้องรับโทษอาญาแต่อย่างใด จนในปี 1701 รัฐสภาได้ออกกฎหมายเรียกว่า “The Act of Settlement 1701” ที่ห้ามไม่ให้กษัตริย์ทรงอภัยโทษตลอดจนนิรโทษกรรม แก่รัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหา ที่สภาขุนนางได้พิจารณาพิพากษาแล้ว ตามกระบวนการขับออกจากตำแหน่งหรือการอิมพีชเมนต์

3.3.2 การขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment)ในประเทศสหรัฐอเมริกา

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา “Constitution of The United States of America ค.ศ. 1787” ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 17 ก.ย.1787 นั้นมีบทบัญญัติเพื่อการขับข้าราชการออกจากตำแหน่งหน้าที่ ในกรณีที่กระทำมิชอบ หรือ ผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยกระบวนการฟ้องขับจากตำแหน่ง ตามความในมาตรา 2 อนุมาตรา 4 มีว่า “ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และข้าราชการทุกคนของสหรัฐจะต้องออกจากตำแหน่งหากถูกฟ้องขับจากตำแหน่ง และถูกตัดสินว่ากระทำผิดฐานกบฏ (Treason) รับสินบน (Bribery) หรือประกอบอาชญากรรมร้ายแรง (High Crime) และความผิดทางอาญาอื่น ๆ (Misdemeanors)” เนื่องจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญขณะนั้นได้ให้ความสนใจในเรื่องการควบคุมประธานาธิบดี โดยที่ผู้ร่างต้องการ

สร้างฝ่ายบริหารที่มีความรับผิดชอบและเข้มแข็งและไม่เชื่อว่าผู้บริหารจะทำผิดไม่ได้จึงจำเป็นต้องตรวจสอบอำนาจของประธานาธิบดี แต่ไม่ได้ต้องการให้ประธานาธิบดีขึ้นอยู่กับเจตนาของรัฐสภา และได้ขยายขอบเขตให้ใช้กับรองประธานาธิบดี ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของรัฐในภายหลัง ดังนั้นระบบอิมพีชเมนต์จึงเป็นองค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งในความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารในโครงสร้างรัฐบาลใหม่⁷

แม้ว่าหลักการของกระบวนการขับออกจากตำแหน่งในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต่างกับกระบวนการขับออกจากตำแหน่งในประเทศอังกฤษ แต่ความมุ่งหมายโดยพื้นฐาน ในการบังคับใช้กระบวนการดังกล่าวก็ได้แตกต่างกัน กล่าวคือปัญหาการควบคุมอำนาจที่ยังคงมีอยู่เหมือนกัน และหาวิธีการให้เกิดความยืดหยุ่นของการกระทำทางการเมืองกับการป้องกันและลงโทษ การใช้อำนาจโดยมิชอบ (the abuse of power)

1) ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

1.1) ผู้ถูกกล่าวหา ตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ปี 1787 บทที่ 2 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และข้าราชการพลเรือน ทุกคนของสหรัฐจะต้องออกจากตำแหน่ง หากถูกฟ้องขับออกจากตำแหน่งและถูกตัดสินว่ากระทำผิดฐานกบฏ รับสินบน หรือกระทำผิดอาญาร้ายแรงอื่น” กล่าวคือ ผู้ที่ถูกกล่าวหาคือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และข้าราชการพลเรือน(all civil Officers)ทั้งนี้รวมถึงตำแหน่งผู้พิพากษาด้วย และยังหมายความรวมถึงสมาชิกสภาองเกรส ข้าราชการทหารและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสามารถถูกถอดถอนได้

1.2) ผู้กล่าวหา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ.1787 บทที่ 1 มาตรา 2 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจที่จะฟ้องขับจากตำแหน่งแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการกล่าวหาฟ้องร้อง หากสภาผู้แทนราษฎรพบว่า มีความผิดตามเหตุที่รัฐธรรมนูญกำหนด ก็จะทำกรฟ้องร้องไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

1.3) ผู้สอบสวนและตัดสิน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บทที่ 1 มาตรา 3 กำหนดให้ วุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจตัดสินคดีอิมพีชเมนต์

⁷ เฟิ่งอ๋าง, น.39

2) กระบวนการพิจารณา

ตามกระบวนการพิจารณาการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ของสหรัฐอเมริกา มี 2 ขั้นตอน คือ การกล่าวหา การสอบสวน และการตัดสิน

2.1) การกล่าวหา รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา จำกัดฐานความผิด เป็นเหตุที่กล่าวหาสำหรับการฟ้องร้องคดี 3 เหตุ คือ

2.1.1) ความผิดฐานทรยศต่อประเทศชาติ (treason) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน หรือเข้าข้างฝ่ายที่เป็นศัตรู

2.1.2) ความผิดฐานรับสินบน (bribery)

2.1.3) ความผิดอาญาชั้นสูง (high crimes and misdemeanors) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

(1) การใช้อำนาจในตำแหน่งเกินขอบเขตเพื่อให้หน่วยงานอื่นของรัฐเสื่อมเสีย

(2) มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง หรือขัดต่อหน้าที่อย่างร้ายแรง

(3) ใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งเพื่อจุดประสงค์ที่ไม่ถูกต้องหรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

ผู้กล่าวหา รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่เริ่มกล่าวหา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งกล่าวหาต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในทางปฏิบัติที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะมอบให้คณะกรรมการยุติธรรม (The Judiciary Committee) สอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อได้ข้อเท็จจริงต้องนำรายงานต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยหากเห็นว่ามีความผิดต้องเสนอเป็นคำฟ้องเป็นข้อๆ เรียกว่า “The Article of Impeachment” เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบก่อนส่งคำฟ้องหรือข้อกล่าวหา (The Bill of Impeachment) ไปยังวุฒิสภา (Senate) เพื่อทำการพิจารณาตัดสินต่อไป

2.2) การพิจารณาและการตัดสิน

การพิจารณาและการตัดสินเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (Senate) ที่จะทำหน้าที่สอบสวน และมีคำวินิจฉัย โดยวุฒิสภาทำหน้าที่เป็นศาลพิเศษเฉพาะการพิจารณาคดีอิมพีชเมนต์ (Impeachment) ซึ่งเป็นกระบวนการกึ่งศาล (quasi judicial) เดิมร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลฎีกาแต่ในชั้นแปรรูปได้เปลี่ยนให้วุฒิสภามีอำนาจแทน โดยหลักเกณฑ์การตัดสินมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่

2.2.1) การลงมติของวุฒิสภาจะต้องมีมติลับ แยกแต่ละบทที่กล่าวหา(Article of Impeachment) ซึ่งอาจจะมีมากกว่า 1 ข้อกล่าวหาได้ การตัดสินจะเป็นการตัดสินข้อเท็จจริงและกฎหมาย โดยมีข้อจำกัด 2 ประการ คือ (1) มีข้อเท็จจริงตามคำฟ้องที่กล่าวหาหรือไม่ (2) ถ้าปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงตามที่กล่าวหา การกระทำนั้นเป็นความผิดที่รัฐธรรมนูญกำหนด(เหตุที่กล่าวหา)หรือไม่

2.2.2) การตัดสินว่ามีความผิดแต่ละบทนั้นจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าประชุมขณะนั้น⁸ มิฉะนั้นถือว่าผู้กล่าวหา นั้นบริสุทธิ์

2.2.3) เมื่อผู้ถูกกล่าวหาถูกตัดสินว่ามีความผิดตามข้อกล่าวหา ซึ่งอาจจะมีมากกว่า 1 ข้อก็ได้ ซึ่งผลของการตัดสินลงโทษว่ามีความผิดตามวิธีการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) จะมากกว่าการถอดถอนหรือขับออกจากตำแหน่งไม่ได้ แต่วุฒิสภาอาจจะเพิ่มโทษโดยกำหนดให้ขาดคุณสมบัติต่างๆหรือสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้จากสหรัฐ เช่น ห้ามมิให้เข้ารับราชการในกระทรวงทบวง กรมใด ๆ ในสหรัฐ⁹ ซึ่งผลการลงโทษจะไม่เป็นการลงโทษทางอาญา ดังนั้นการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ของสหรัฐอเมริกา จึงจำกัดเพียงการถอดถอนจากตำแหน่งเท่านั้น ซึ่งต่างกับการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ในประเทศอังกฤษซึ่งมีผลลงโทษทางอาญา จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญผู้ร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้ประสงค์ให้พ้นจากการดำเนินคดีอาญาแต่อย่างใด หากพิชฌุจน์ได้ว่ามีความผิดทางอาญาหลังจากการถูกขับออกจากตำแหน่งแล้ว ก็ยังอยู่ในฐานะบุคคลธรรมดาที่จะถูกฟ้องร้องในคดีอาญาได้อีก ทั้งนี้ เนื่องจากต้องการให้การพิจารณาตัดสินคดีมีความเป็นอิสระ (judicial independence)¹⁰ ดังนั้นกระบวนการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ของสหรัฐอเมริกา จึงแตกต่างหากจากการ

⁸ รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บทที่ 1 มาตรา 3 วรรค 6 บัญญัติว่า "...บุคคลใดจะถูกตัดสินว่ากระทำผิดโดยคะแนนเสียงต่ำกว่าสองในสามของสมาชิกที่มาประชุมไม่ได้..."

⁹ รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บทที่ 1 มาตรา 3 วรรค 7 บัญญัติว่า "...คำวินิจฉัยในคดีฟ้องขับออกจากตำแหน่งนั้นจะมีขอบเขตมากกว่าการถอดถอนออกจากตำแหน่ง และการให้ขาดคุณสมบัติที่จะมีและอยู่ในตำแหน่งอันมีเกียรติ ตำแหน่งที่ได้รับควมไว้วางใจหรือที่มีลาภสักการะของสหรัฐไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดนั้นยังคงอาจถูกฟ้องร้องพิจารณาดีพิพากษาและลงโทษตามกฎหมายได้"

¹⁰ Rose Auslander, "Impeaching The Senate's Use of Trial Committees," New York University Law Review :82-83.

กระบวนการยุติธรรม ที่สำคัญผลการตัดสินให้มีการขับออกจากตำแหน่ง เป็นความผิดที่ไม่สามารถให้อภัยโทษได้¹¹

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นกระบวนการขับออกจากตำแหน่งของสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญประการหนึ่งของการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร(รวมถึงผู้พิพากษาด้วย)โดยรัฐสภาสหรัฐและสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ(checks and balance) ซึ่งเป็นอาวุธสำคัญของรัฐสภาสำหรับควบคุมการใช้อำนาจโดยมิชอบของฝ่ายบริหาร

3) กรณีศึกษาการขับออกออกจากตำแหน่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกามีการถอดถอนโดยวิธีการอิมพีชเมนต์หรือการฟ้องขับจากตำแหน่ง ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการรุนแรงที่สุด โดยเท่าที่ผ่านมาใช้กันน้อยครั้งมาก เพราะนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสภาผู้แทนราษฎรได้มีการลงคะแนนให้เสนอการฟ้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการอิมพีชเมนต์เพียง 18 ครั้งในประวัติศาสตร์ของสหรัฐ ในจำนวนคนที่ถูกฟ้อง 18 คน เป็นผู้พิพากษาของรัฐบาลกลางถึง 13 คน ซึ่งมีอยู่ 7 คน ที่ถูกวุฒิสภาตัดสินว่ามีความผิด ล้วนเป็นผู้พิพากษาของรัฐบาลกลางทั้งหมด

3.1) ประธานาธิบดี 3 คน คือ แอนดรูว์ จอห์นสัน ปี 1868, ริชาร์ด นิกสัน ปี 1974 และ บิล คลินตัน ปี 1998

3.2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม 1 คน

3.3) วุฒิสมาชิก 1 คน

3.4) ผู้พิพากษา 13 คน

กรณีประธานาธิบดีนั้น ในปีค.ศ.1868 ประธานาธิบดีแอนดรูว์ จอห์นสัน ถูกฟ้องขับจากตำแหน่งโดยมีข้อกล่าวหาถึง 11 ข้อ อาทิ เป็นประธานาธิบดีที่ใช้อำนาจเกินตำแหน่งหน้าที่และไม่เคารพในเอกสิทธิ์รัฐสภา ปฏิบัติการไม่เหมาะสมต่อรัฐของสมาพันธรัฐที่แพ้สงครามกลางเมือง กล่าวถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความระคายเคือง และดูถูกดูแคลนรัฐสภา เป็นต้น แต่กระนั้นก็ดีเมื่อถึงวันลงมติขับออกจากตำแหน่ง ปรากฏว่าคะแนนเสียงของวุฒิสภาได้ไม่ถึง 2 ใน 3 ที่จะให้ตัดสินว่ามีความผิด ที่สำคัญขาดไปเพียงคะแนนเดียวอันจะมีผลทำให้ประธานาธิบดีจอห์นสันต้อง

¹¹ รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บทที่ 2 มาตรา 2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า"...ให้ประธานาธิบดีสหรัฐใช้อำนาจลดหย่อนผ่อนโทษหรืออภัยโทษแก่การกระทำผิดต่อสหรัฐ ยกเว้นในกรณีการถูกฟ้องขับออกจากตำแหน่ง..."

ถูกขับออกจากตำแหน่ง ในที่สุดประธานาธิบดีจอห์นสันก็รอดพ้นจากกระบวนการขับออกจากตำแหน่งไปอย่างหวุดหวิด และดำรงตำแหน่งอยู่จนครบวาระ

ต่อมาในปี ค.ศ.1974 ประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ต้องตัดสินใจลาออกจากตำแหน่ง หลังจากที่คณะกรรมการตุลาการของสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้ใช้มาตรการขับออกจากตำแหน่งกับประธานาธิบดีนิกสัน เนื่องมาจากคดีวอเตอร์เกต ซึ่งเกี่ยวกับการดักฟังการประชุมของพรรคเดโมแครตและบุกรุกเข้าไปในที่พักการของพรรคการเมืองดังกล่าว โดยก่อนที่สภาผู้แทนจะได้ลงมติให้ฟ้องขับออกจากตำแหน่ง ประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสันได้ขอลาออกไปก่อนกระบวนการดังกล่าว จึงเป็นอันยุติ

สำหรับประธานาธิบดีคนที่สามหรือเป็นคนล่าสุดในประวัติศาสตร์การเมืองสหรัฐ ซึ่งจะต้องเข้าสู่กระบวนการขับออกจากตำแหน่งนั้น ก็คือ ประธานาธิบดีบิล คลินตัน(Bill Clinton) ประธานาธิบดีคนที่ 42 ของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ในช่วงปี ค.ศ.1998 - 1999 ประธานาธิบดีคลินตันถูกสภาผู้แทนราษฎร ลงมติกล่าวโทษว่า ให้การเป็นพยานเท็จ และขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เนื่องด้วยกรณีความสัมพันธ์ทางเพศอันอื้อฉาวระหว่างเขากับนักศึกษาฝึกงานของทำเนียบขาวที่ชื่อ โมนิกา ลูวินสกี ปรากฏว่าเมื่อมีการลงคะแนนเสียงในชั้นวุฒิสภาที่จะตัดสินว่าเขามีความผิดนั้น กลับได้คะแนนเสียงไม่ถึง 2 ใน 3 ซึ่งเป็นผลให้บิล คลินตัน ไม่ต้องรับโทษ และไม่ถูกขับออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี¹²

นอกจากนี้แล้วยังมีความพยายามที่จะเริ่มหรือไต่สวนเพื่อหาทางใช้กระบวนการขับออกจากตำแหน่งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมาก แต่กรณีทั้งหมดมักประสบความล้มเหลวเนื่องจากไม่ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากสภาผู้แทนราษฎร¹³

จากการศึกษากระบวนการขับออกจากตำแหน่งในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า กระบวนการขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment) มีลักษณะวิธีทางอาญาที่ไม่เต็มรูปแบบของวุฒิสภาเพื่อขับเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากตำแหน่ง และเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถนำไปใช้กับข้าราชการพลเรือนได้ทั้งหมด รวมไปถึงตำแหน่งประธานาธิบดี ผู้พิพากษาศาลในสังกัดรัฐบาล แต่

¹² สำนักข่าวสารออเมริกัน (ริชาร์ด ซี ซีโรเดอร์ เป็นผู้เขียนต้นฉบับเดิม นานาน กลิค เป็นผู้แก้ไข เรียบเรียง และเพิ่มเติมข้อมูลให้ทันสมัย), การปกครองของสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพฯ : สำนักข่าวสารออเมริกัน, 2534)

¹³ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543) น.506

อย่างไรก็ดีสำหรับการขับเจ้าพนักงานฝ่ายพลเรือนของรัฐในระดับต่ำลงมา รัฐสภาได้กำหนดให้มีกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนที่กระทำการแทนรัฐสภาได้ โดยมอบหมายงานในขั้นตอนการไต่สวนให้กับคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการแทน¹⁴ แต่ถึงอย่างไรก็ตามระบบการขับออกจากตำแหน่งของประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของการปกครองในระบอบประธานาธิบดีที่ทั่วโลกให้การยอมรับจนถึงทุกวันนี้

3.3.3 การขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ในประเทศฝรั่งเศส

นับตั้งแต่มีการปฏิวัติครั้งใหญ่ในฝรั่งเศส ปี 1789 รัฐธรรมนูญได้กำหนดองค์กรและกระบวนการพิเศษสำหรับการพิจารณาความผิดของนักการเมือง โดยรัฐธรรมนูญได้จัดตั้ง “ศาลอาญาชั้นสูง”(La Haute Cour de Justice) ขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีอิมพีชเมนต์ ซึ่งแต่เดิมเป็นศาลพิเศษที่สร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณา ความผิดฐานละเมิดชาติ(Lèse -nation) ต่อมาในช่วงสาธารณรัฐที่ 4 รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1946 จึงได้มีการจัดตั้งศาลอาญาชั้นสูงที่เรียกว่า “Haute Cour de Justice” ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวน 30 คน โดยมาจากสภาผู้แทนราษฎร 20 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกจากบุคคลภายนอกอีก 10 คน ซึ่งหน้าที่ศาลอาญาชั้นสูง จะทำหน้าที่พิจารณาความผิดที่ประธานาธิบดีได้ทำการทรยศต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง(haute trahison) กับรัฐมนตรีที่กระทำความผิดอาญาในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ โดยคดีที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าวถือว่ามีมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศส (ในช่วงปีค.ศ.1945-1948) มีถึง 58 คดี โดยมีการฟ้องร้องประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีรวมถึงบุคคลที่ให้ความร่วมมือกับพรรคนาซีเยอรมัน มีทั้งถูกยกฟ้องและลงโทษ นับตั้งแต่จำคุกจนถึงประหารชีวิต

จนในช่วงรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐที่ 5 ปี 1958 ได้มีการก่อตั้งศาลอาญาชั้นสูงขึ้นตาม มาตรา 67 และ 68 เพื่อพิจารณาความผิดประธานาธิบดีฐานทำการทรยศต่อประเทศชาติ(haute trahison)และรัฐมนตรีฐานกระทำความผิดอาญาอาชญากรรม(Crimes) และมั่วฉฉฉฉ(délits) หรือผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นคนธรรมดาแต่กระทำความผิดต่อความมั่นคงของชาติ

¹⁴ Brian J.Henchey,Impeachment (the Legal Information Institute,1988)p.2

1) ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการขับออกจากตำแหน่ง(Impeachment)

1.1) องค์กัรตัดสิน

ในปีค.ศ.1993 รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสได้กำหนดองค์กรและกระบวนการพิเศษสำหรับการพิจารณาความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกเป็น 2 ศาล คือ

1.1.1) ศาลอาญาชั้นสูง (La Haute Cour de Justice) ไว้พิจารณาคดีที่ประธานาธิบดีทรยศต่อประเทศชาติ โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในปี 1993 หมวด 9 มาตรา 67 และ 68 เดิม¹⁵

1.1.2) ศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ (La Cour de Justice de la République) สำหรับพิจารณาคดีที่รัฐมนตรีกระทำผิด ซึ่งเพิ่มเติมขึ้นเป็นหมวด 10 มาตรา 68-1 และมาตรา 68-2ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 1993

1.2) ผู้ถูกกล่าวหา

1.2.1)บุคคลที่อาจถูกกล่าวหาได้แก่ ประธานาธิบดี ซึ่งตามปกติไม่ต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย ในการกระทำตามหน้าที่ เว้นแต่ทรยศต่อประเทศชาติ การฟ้องกล่าวหาประธานาธิบดีต้องกล่าวหาต่อศาลอาญาชั้นสูง(La Haute Cour de Justice) เท่านั้น

1.2.2) รัฐมนตรี ซึ่งรวมถึงนายกรัฐมนตรีด้วย กระทำความผิดอาญาในการกระทำต่อหน้าที่และความผิดนั้นเป็นความผิดประเภทอุกฤษโทษ(Crimes) และความผิดมัจฉิมโทษ (de'lits)ทั้งนี้ความผิดและโทษดังกล่าวให้พิจารณาเฉพาะในเวลากระทำผิด ซึ่งการฟ้องร้องรัฐมนตรีจะต้องฟ้องต่อศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ (La Cour de Justice de la République)

1.2.3) ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนให้ประธานาธิบดีกระทำผิดฐานทรยศต่อประเทศหรือรัฐมนตรีที่กระทำผิดทางอาญา ในขณะที่กระทำตามหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดโดยจำกัดเฉพาะความผิดฐานทำลายความมั่นคงประเทศชาติเท่านั้น

1.3) ผู้กล่าวหา¹⁶

1.3.1) ในกรณีประธานาธิบดี ผู้กล่าวหาได้แก่ สมาชิกผู้แทนราษฎรจำนวน 1 ใน10 ร่วมกันลงชื่อ ต่อจากนั้นให้สองสภาลงมติ ซึ่งทั้งสองสภาต้องลงมติในญัตติที่กล่าวหาโดยการลงมติเปิดเผยและคะแนนเสียงซึ่งต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของแต่ละสภา(Vote Identique)

¹⁵ ตัดมาตรา 68 วรรคสองเรื่องรัฐมนตรีออกไปบัญญัติเป็นหมวด 10 แยกไว้ต่างหาก

¹⁶ นิยม รัฐอมฤตและคณะ,อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3 น.75

1.3.2) ในกรณีรัฐมนตรี ผู้กล่าวหาได้แก่ ผู้เสียหายจากการกระทำผิดอาญาของรัฐมนตรี¹⁷ สามารถร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิจารณาคำฟ้อง (commission des requêtes) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาว่าจะยุติเรื่อง หรือจะส่งเรื่องต่อให้อัยการประจำศาลฎีกา เพื่อฟ้องต่อศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐต่อไป

2) กระบวนการพิจารณา

2.1) การกล่าวหา

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ระบุฐานความผิด อันเป็นเหตุที่กล่าวหาสำหรับการขับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูงออกจากตำแหน่งดังต่อไปนี้

2.1.1) กรณีประธานาธิบดี เหตุแห่งความผิดที่สามารถใช้กล่าวหาประธานาธิบดีได้มีเพียงกรณีเดียว คือ “ความผิดฐานทำการทรยศต่อประเทศชาติ(haute trahison)” เพราะโดยเจตนารมณ์ของรูปแบบการปกครองแบบกึ่งรัฐสภาที่ประธานาธิบดีของฝรั่งเศสนั้นต้องการให้ประธานาธิบดีมีศักดิ์ศรีและอำนาจพิเศษมากพอที่จะรักษาความคงอยู่ต่อของรัฐ ดังนั้นประธานาธิบดีจึงไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบทางกฎหมายในการกระทำการในหน้าที่ เว้นเสียแต่ว่าการกระทำนั้นมีลักษณะการทรยศต่อประเทศชาติซึ่งถือว่าเป็นเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่กระบวนการขับออกจากตำแหน่งและถูกลงโทษทางอาญาเป็นผลตามมา

2.1.2) กรณีรัฐมนตรี เหตุแห่งความผิดที่สามารถกล่าวหาฟ้องร้องรัฐมนตรีได้นั้นจะต้องเป็นความผิดในคดีอาญา ซึ่งมี 2 กรณี

(1) กระทำความผิดฐานอาญาอาชญาโทษ(Crimes)¹⁸

(2) กระทำความผิดฐานอาญามัชฌิมโทษ(délits)¹⁹

อย่างไรก็ตามความผิดและโทษดังกล่าวให้พิจารณาในเวลาที่เกิดการกระทำผิดและฟ้องร้องต่อศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ(La Cour de Justice de la République)

2.2) การพิจารณาและการตัดสิน

เมื่อได้รับฟ้องแล้วศาลอาญาชั้นสูง หรือศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐจะดำเนินการ

¹⁷ ผู้เสียหายในที่นี้ หมายความว่า รวมถึงประชาชนชาวฝรั่งเศสและคนต่างด้าวที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำของรัฐมนตรี

¹⁸ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงจำคุกตลอดชีวิต

¹⁹ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สองเดือนถึงห้าปี

ได้สวนข้อเท็จจริง และสรุปสำนวน ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด ซึ่งการตัดสินจะกระทำโดยองค์คณะเต็มรูปของศาล ส่วนผลลัพธ์การตัดสินของศาลอาญาชั้นสูงเป็นที่สุด ไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้และผู้ที่มีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาคือฝ่ายบริหาร

ในส่วนกรณีคำพิพากษาของศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญเสนอให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ได้ โดยศาลฎีกาต้องพิพากษากภายใน 3 เดือน เมื่อศาลฎีกาพิพากษาเช่นใดแล้ว คำพิพากษานั้นจึงถือเป็นที่สุดและบังคับโทษได้ แต่ศาลฎีกายกคำพิพากษาศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐและให้พิจารณาใหม่ เฉพาะผู้พิพากษาและผู้พิพากษารับรองที่ไม่ได้พิจารณาเรื่องนี้มาจึงจะนำมาพิจารณาใหม่ได้